

Între cunoscutul scriitor Umberto Eco și cardinalul Carlo Maria Martini dialogul se desfășoară cu vioiciune, cu eleganță și cu respectarea încă de la început a unor reguli de adresare care rezolvă eventuale suspiciuni legate de protocol. Eco i se adresează partenerului său de dialog cu „dragă Carlo Maria Martini”, fără a folosi alte formule de politețe, lipsite de acel „ceva” care face comunicarea dintre doi oameni mai ușoară. Eco îi spune lui Martini:

„Să nu mă considerați lipsit de respect dacă mă adresez dumneavoastră menționându-vă doar numele, fără să mă refer la haina pe care o purtați. Înțeleg prin aceasta un act de omagiu și de prudență.”

Eco explică inițiativa sa:

„...am fost întotdeauna impresionat de modul cum francezii, atunci când intervievează un scriitor, un artist, o personalitate politică, evită să folosească apelative reductive ca „eminență”, „domnule profesor”, sau „domnule ministru”. Există persoane al căror capital intelectual este dat de numele cu care își semnează propriile idei. Astfel, francezii se adresează celor pentru care numele reprezintă calitatea cea mai importantă cu „spuneți-mi, Jacques Maritain”, „spuneți-mi, Claude Lévi Strauss”.”

Și dialogul dintre cei doi oameni de cultură se desfășoară într-un ritm alert și captivant pentru cititor:

Eco:

”Fiecare dintre noi se joacă cu fantasma Apocalipsei și în același timp o exorcizează.[...] Cu cât o exorcizăm, cu atât se amplifică teama noastră inconștientă față de această fantasmă, pe care o proiectăm sub forma unui spectacol sângeros, în speranța că astfel va deveni ireală. Forța fantasmelor stă tocmai în irealitatea lor.”

„Există o noțiune de speranță care să fie comună credincioșilor și necredincioșilor?”

Întreabă Eco, neuitând să adauge :

„...e drept că, chiar și fără să ne preocupe sfârșitul, admitem că el se apropie, ne așezăm în fata televizoarelor (la adăpostul fortificațiilor noastre electronice) și așteptăm ca cineva să ne distreze, în timp ce lucrurile merg așa cum merg.”

Cam așa procedăm și noi, românii. Stăm la „adăpostul fortificațiilor noastre electronice” și așteptăm nu neapărat să ne distreze cineva. Mai degrabă așteptăm să ne crească salariile, să trecem de criza economică, etc.,etc...Există ceva unde mentalitatea noastră și gândirea lui Umberto Eco sunt asemănătoare:

„Și la naiba cu cei care vor veni.”

...deși scriitorul spune asta cu intenția vădită că suntem, de fapt, responsabili pentru cei care vor trăi după noi. Nu ne interesează ce vom lăsa în urma noastră. Să tăiem pădurile acum, oamenii nenăscuți încă să se descurce cum vor putea când va veni timpul lor...(e unul din multele exemple...).

Eco se întreabă și întreabă:

„Există o noțiune de speranță (și de responsabilitate a noastră față de ziua de mâine) care să le fie comună credincioșilor și necredincioșilor?”

Cardinalul Martini dă un răspuns pe măsura incitantului motiv de deschidere a dialogului, propus de Eco.

„În apocalipse, teama dominantă o constituie în general o fugă de prezent, în schimbul unei refugieri într-un viitor care, zdruncinând structurile actuale ale lumii, instaurează prin forță o ordine a valorilor – definitivă, conformă speranțelor și așteptărilor celui care scrie cartea. [Se] optează pentru așteptarea unui timp când forțele cosmice se vor abate asupra Pământului pentru a învinge toți dușmanii. În toate apocalipsele există o mare rezervă de speranță, conjugată însă cu resemnarea dezolată în fața – prezentului.”

Lucru interesant reliefat de cardinal, anume că apocalipsa reprezintă mântuirea .

„...nu va exista vreo putere omenească sau satanică în stare să se opună speranței credinciosului.”

Umberto Eco vine cu propunerea ca discuțiile să cuprindă în special acele aspecte în care nu există consens, în mod normal, între un om al bisericii și un laic. Se impune totuși o minimă condiție: respectul reciproc dintre cele două „tabere”. Nu trebuie să se ajungă la un punct critic, unde

„disensiunea poate genera ciocniri și neînțelegeri mai profunde, care se transferă în plan politic și social.”

Scriitorul italian deschide o temă foarte actuală: raportul dintre om și natură:

„Acum va trebui să ne pregătim pentru o formă de negociere: să vedem ce-i poate face omul naturii pentru ca el să supraviețuiască și ce nu rebuie să-i facă, pentru ca ea să supraviețuiască. Eu cred că negociem mereu (mai mult emoțional decât intelectual) conceptul nostru de respect pentru viață.”

Eco își recunoaște limitele în modul preferențial cu care tratează natura, în multiplele ei aspecte: nu asistă la înjunghierea unui porc, dar mănâncă șuncă. N-ar strivi niciodată un miriapod, dar are altă atitudine față de un țânțar, face discriminare între o viespe și o albină.

În afară de exemplul cu porcul, celelalte două sunt discutabile. Un miriapod îți provoacă repulsie, dar și o formă de teamă, când vezi „dotarea” cu atâtea picioare cu care l-a înzestrat natura. Țânțarul e mic și supărător. Nu poate face prea mult rău (mă refer la țânțarul „european”), poate fi ușor „executat”. Poate și numărul ...aproape infinit de exemplare ne determină să-l „strivim” pe unde-l prindem. Echilibrul naturii nu se schimbă, asta-i sigur! Diferența dintre o albină și o viespe e prea evidentă ca să trebuiască să fie argumentată .

Întrebarea pe care și-o pune scriitorul (Ce este și unde începe viața), primește răspunsul reprezentantului bisericii, un punct de vedere absolut remarcabil în profunzimea sa.

Carlo Maria Martini:

”Viața care are valoare supremă pentru Evanghelii nu e cea fizică □ (în grecește: bios) și nici cea psihică (în grecește psyché), ci viața divină transmisă omului. Noul Testament face o distincție clară între cei trei termeni, iar primii doi sunt subordonați celui de-al treilea.”

Martini atrage atenția că respectul față de viață este o chemare divină.

„Este ceva ce nu e doar „eu”, sau „al meu”, sau „înăuntrul meu”, ci □ în □ fața mea.”

Pentru teolog, viața începe din momentul conceperii, când apare ceva nou, diferit de

„cele două elemente care, unindu-se, l-au format.”

Ceea ce contează, în esență, este faptul că

„lumea noastră, pentru a trăi în ea, a iubi, a ne sfinți, nu e determinată de o teorie neutră a ființei, de evenimentele istoriei sau de fenomenele naturii, ci de existența acestor nemaipomenite centre de alteritate care sunt chipurile, chipuri de privit, de respectat, de mângâiat.”

Ne spune cardinalul Martini, folosind un citat (cel de mai sus) care aparține lui Italo Mancini. E o frumoasă invitație pentru a lăsa dușmăniile la o parte, de a „iubi aproapele”, cum se spune.

În continuare, Eco pune și următoarea problemă:

„Primul om a fost conceput fără bărbat și fără femeie, Eva se naște din bărbat fără aport feminin, Hristos din femeie □ fără aport masculin, dar toți ceilalți oameni se nasc din bărbat și femeie. Și, cu cele trei mirabile excepții, regula este aceasta, și acesta e planul divin.”

Răspunsul cardinalului Martini :

„Sfântul Toma, citându-l pe Augustin: „A fost foarte potrivit ca Fiul lui Dumnezeu să primească trupul de la o femeie, fiindcă astfel a fost înnobilită întreaga natură umană”.”

Cardinalul Carlo Maria Martini, în ultimul capitol al cărții se întreabă dacă nu cumva ideile despre rău se datorează insuficienței ideilor despre bine. Eco și Martini echilibrează sensibil balanța bine-rău, bineînțeles în favoarea binelui, purtând un dialog epistolar care se citește, așa cum spuneam, cu ușurință și cu plăcere. Vă recomand să citiți „În ce cred cei care nu cred”. Sunt convins că vă veți simți mai bine după aceea și mai înnobilați în tot ce se înțelege prin „întreaga natură umană”

Autor: Horia Picu

CARTE: „În ce cred cei care nu cred” de Umberto Eco și Carlo Maria Martini

Scris de Horia Picu

Duminică, 05 Mai 2013 08:02 - Ultima actualizare Duminică, 05 Mai 2013 13:03

www.sighet-online.ro